

Bc. Barbora Doležalová

Čekání na Godota: Po stopách překladů

s. 21-23

Barbora Doležalová

[IDU \(Institut umění – Divadelní ústav\)](#) / [Oddělení mezinárodní spolupráce a PR](#)
Komunikace a marketing

2013 – absolvovala kromě oboru Teorie a dějiny divadla rovněž Překladatelství z anglického jazyka FF MU

5.2. Drábekova kritéria dramatického překladu

viz:

Hned v úvodu Drábek předznamenává, že daná kritéria nejsou finálním výčtem, ale nabídkou, jak je možné k divadelnímu překladu přistupovat a dodává, že se jednotlivá kritéria často překrývají

(Drábek, 2012: 54).

Hodnotící kritéria dělí do pěti základních kategorií:

- 1) Literární,
- 2) Kulturní,
- 3) Akustická,
- 4) Herecká a konečně
- 5) Jevištní.

Prvním dvěma kategoriím nevěnuje dále pozornost a věnuje se pouze kategoriím, která jsou specifická pro překlad divadelního, čili mluveného textu.

Mezi **kritéria akustická** patří: Temporytmus akustický (např. i bezděčná rytmizace prozaického textu); Eufonie a kakofonie; Akustická barva překladu (různé samohlásky evokují různou barvu mluveného slova); **OstENZE jazyka**; Poetičnost. V akustických kritériích nás budou nejvíce zajímat poslední dvě zmiňovaná: čím více se jazyk v textu aktualizuje a tedy ostenduje a čím je poetičtější, tím blíže má k literárnosti.

Mezi **kritéria herecká** patří: Vyslovitelnost či mluvnost; Dechovost či dýchatelnost; Rytmus; Gestičnost; Charakterová dourčenost a charakterová individuace; a Jevištní přítomnost dramatických osob. Tato kritéria „se vztahují k práci herce a herecké postavě“ (Drábek, 2012: 56). Při komentování překladu se recenzenti často spokojí s ohodnocením mluvnosti

textu/překladu, Drábek se však nebojí zacházet při zkoumání tohoto jevu až do antropologie. V rámci práce si budeme nejvíce všimát jaký vliv má změna promluvy na herecké gesto a jak překlad ovlivňuje vztahy dramatických postav.

Jevištní kritéria Drábek označuje jako „sumu všech ostatních kategorií“ (62) a patří mezi ně:

Divadelní akustika (Zichův termín: “Místa suchá, beze špetky poezie, přes něž při čtení pospícháme s nevůlí – při představení najednou vyrostou, nabudou pronikavého smyslu, netušené energie“(63)); Literárnost; Ironie (...); Stříhovost a konzistence; Situační dourčenost; Včleněnost textu do akce; Pointování (práce s dynamikou).

5.3. Koherenční principy a maska

Za nejzásadnější pak považuji závěr úvodní kapitoly, kdy Drábek shrnuje, jak se v překladatelských řešeních projevuje překladatelův styl, jaký má překladatelovo vnímání jednotlivých kritérií vliv na výsledný tvar: Kritéria překladu umožňují rozlišit, jak se překladatel k jednotlivým rysům textu zachovává. **Koherenční principy jsou překladatelovy zásady, která z kritérií jsou pro něj dominantní a která subdominantní.** Maska je umělecký tvar, který překladatel dodržováním svých koherenčních principů naplňuje. (Drábek, 2012: 72). Výše zmiňovaná kritéria tak tvoří celek, který je víc než soubor částí. Drábek si dále všimá:

Někteří překladatelé usilují o celistvost postav (to je požadavek, který vyslovují Jiří Levý či Susan Bassnet), jiní o jasnou srozumitelnost promluv, jiní o doslovné zachování významové nebo například rytmické struktury originálu. A zřejmě všichni dosahují koherence překladu tím, že ho formulují podle svého pochopení předlohy. Všechny tyto překladatelské *volby* jsou opodstatněné a zdůvodnitelné, nicméně jde o volby, které se řídí vkusem, dramaturgií, názorem, intelektuální a divadelní módou, převládající filozofickou školou, nikoli a priori kvalitou originálu. (Kurzíva autora. Drábek, 2012: 69)

A dodává, že tyto překladatelovy volby jsou také pod tlakem mýtu a kulturní představy, která o díle panuje. Již jsme zmiňovali proměnu vnímání Becketta jako osobnosti i autora a zamýšleli se nad tím, jaký vliv na překladatelovu práci to může mít. Drábek o vlivu mýtu díla na překladatele říká, že se „[překladatel] ocitá pod vlivem jistého kulturního diktátu, který má přímý vliv na kvalitu překladu“ (69).

Jaké masky nasadili Beckettovi Godotovi Jiří Kolář, Jaromír Vavroš, Patrik Ouředník a Karel Kraus se pokusíme vypátrat v následujících kapitolách.

